

Napoleon i njegova uprava na istočnoj obali Jadrana i na području istočnih Alpa 1806-1814 : arhivski vodič. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2005. 1078 str.

U izdanju Hrvatskoga državnog arhiva, 2005. godine objavljen je u naslovu spomenuti višejezični tematski arhivski vodič koji na jednome mjestu predstavlja arhivske fondove i serije neposredno i posredno vezane uz francusku upravu, odnosno francuske upravne jedinice koje su obuhvaćale osvojeni istočnoalpski i istočnojadranski prostor između 1806. i 1814. godine. Na potonjim su prostorima organizirane upravne jedinice Kraljevstvo Italije (1806-1809), a potom Ilirske Pokrajine (1809-1814), čije su današnje nasljednice republike Italija, Austrija, Slovenija, Hrvatska i Crna Gora. Upravo se u arhivima i arhivskim odjelima tih republika, te u Francuskoj danas može pronaći arhivsko gradivo relevantno za istraživanje spomenutih prostorno-vremenskih okvira. Stoga je ovaj višejezični vodič izuzetno vrijedan i trebao bi postati nezaobilazno priručno sredstvo za pripremu istraživanja raznih aspekata povijesti napoleonskog doba, te uprave i sudstva nakon propasti francuske vlasti na spomenutom prostoru.

Nakon kratkog osvrta (*Préface*, 9-10) Marie-Paule Arnauld o ediciji i zahvale suradnicima, slijedi cjelina *Présentation générale* (11-19), u kojoj su Josip Kolanović i Janez Šumrada detaljno predstavili načela edicije, popisali suradnike, te se ukratko osvrnuli na postanak Ilirskih Pokrajina. Potrebno je napomenuti da su fondovi i serije u Vodiču podijeljeni ovisno o arhivu ili arhivskom odjelu u kojem se čuvaju i državi u kojoj se nalaze. Svaka je pak država predstavljena svojim materinim jezikom i čini zasebnu cjelinu Vodiča. Opisi fondova i serija slijede najnoviju klasifikaciju arhivskih fondova i zbirki, a napravljeni su prema ISAD(G)-u, te sadrže sljedeće odrednice (u hrvatskoj inačici): 1. Oznaka fonda; 2. Naziv fonda; 3. Raspon godina; 4. Razina opisa; 5. Količina; 6. Naziv stvaratelja; 7. Upravna povijest; 8. Povijest fonda i način preuzimanja; 9. Djelokrug i sadržaj; 10. Popis gradiva; 11. Uvjeti dostupnosti; 12. Uvjeti umnožavanja; 13. Jezik; 14. Obavijesna pomagala; 15. Dopunski izvori; 16. Bibliografija. Pojedine odrednice imaju svoja obilježja, ovisno o arhivu (ili državi) u kojem se čuva gradivo, odnosno strukturi samoga gradiva. Također, pri izradi opisa pojedinih fondova ili serija nisu nužno obrađene sve odrednice, odnosno nisu obrađene one koje bitno ne umanjuju čitateljevu obaviještenost o fondu/zbirki. Uglavnom je riječ o odrednicama *Uvjeti dostupnosti* i *Uvjeti umnožavanja*, no neka obilježja samih fondova/zbirki mogla su uvjetovati i nerješavanje nekih drugih odrednica opisa.

Potom slijedi cjelina Janeza Šumrade *Statut juridique et organisation administrative des Provinces Illyriennes* (21-41), u kojoj autor detaljno prikazuje uspostavu francuske vlasti nad istočnoalpskim i istočnojadranskim prostorom, administrativno-upravnu organizaciju tog prostora, te veze sa središnjom upravom u Francuskoj.

Središnji dio knjige posvećen je opisima fondova/zbirki, koji su podijeljeni u cjeline prema državama i poglavlja prema nazivima arhiva i arhivskih odjela u kojima se ti fondovi/zbirke čuvaju. Cjeline su: *France* (43-184); *Hrvatska* (185-530); *Italia* (531-622); *Österreich* (623-674); *Slovenija* (675-848); *Crna Gora* (849-884). Svaka cjelina započinje popisom kratica imena autora opisa i kratica, a zatim slijedi općeniti osvrt na očuvanost arhivskoga gradiva, odnosno na fondove/zbirke relevantne za poznavanje administrativne organizacije u razdoblju 1806-1809. Uz to, i u cjelinama *Italia* i *Österreich* donose se kratki povijesni osvrti na dolazak prostora današnje

Italije i Austrije pod francusku vlast i njihovu upravnu organizaciju. Prije samih opisa unutar pojedinih poglavlja, iznose se podaci o radu pojedinih arhiva ili arhivskih odjela, dostupnosti gradiva i mogućnostima umnažanja, te kratki osvrt na povijest same ustanove s relevantnom bibliografijom.

Sam pogled na raspon stranica otkriva da je najviše opisa fondova/zbirki iz arhiva i arhivskih odjeljenja s područja Republike Hrvatske, pa će se stoga toj cjelini posvetiti i nešto više pozornosti. Uredili su je Josip Kolanović i Ornata Tadin, a obuhvaća opise fondova/zbirki koje se čuvaju u: Hrvatskome državnom arhivu (Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu), državnim arhivima u Dubrovniku, Karlovcu, Pazinu, Rijeci, Splitu (i depozit u Hvaru), Zadru (i podružnica u Šibeniku); te arhivskim odjelima: znanstvenim knjižnicama u Dubrovniku i Zadru, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Arheološkome muzeju u Splitu, Gradskome muzeju i Franjevačkom samostanu u Karlovcu. Na opisima je radilo 26 imenovanih suradnika. Najveći broj za temu relevantnih fondova čuva se u Hrvatskome državnom arhivu i Državnom arhivu u Zadru, što s obzirom na povijesno-pravni položaj tih dviju ustanova ne treba čuditi. Može se primijetiti da se brojem opisa u Vodiču, iza Hrvatske ističu Slovenija i Francuska, no fondovi/zbirke tamošnjih arhiva neposrednije su vezani uza samu tematiku od onih hrvatske provenijencije.

Nakon cjelina s opisima slijede završne cjeline izdanja. Prva je od njih *Opći prikaz upravne podjele Ilirskih Pokrajina* (885-923), u kojoj se tablično prikazuju izvorni podaci o podjeli teritorija na pokrajine prema: distriktu s brojem stanovnika, kantonima (distrikta) s brojem stanovnika, općinama (kantona) s brojem stanovnika i brojem sela u pojedinoj općini. Sve prati odgovarajuće kazalo mjesta u kojem se određeno mjesto identificira prema pripadnosti određenoj upravnoj pokrajini, distriktu i kantonu, te kazalo u kojem su ondašnji toponimi ujednačeni s današnjim.

U cjelini *Chronologie 1796-1814* (925-944), iznesena je kronologija općih političkih događaja s obzirom na francuska osvajanja, te političkih, ekonomskih, vojnih, administrativnih i kulturnih događaja u Ilirskim Pokrajinama. Potom slijedi cjelina *Bibliographie* (954-1037) koja je podijeljena na historiografiju i normativnu bibliografiju s odredbama, aktima, zakonicima, dekretima suvremenim francuskoj upravi na istočnoalpskom i istočnojadranskom prostoru. Vodič završava cjelinom *Table méthodique* (1039-1074) s popisom opisanih fondova/zbirki, sukladnom postojećoj klasifikaciji arhivskih fondova i zbirki. Vodič prati veći broj faksimila dokumenata i dvije karte, Kraljevstva Italija (1805) i Ilirskih Pokrajina (1809-1814).

Na kraju se može zaključiti da će tek konkretna povijesna istraživanja utvrditi pravu vrijednost Vodiča, te pokazati mogu li u njemu izneseni opisi fondova/zbirki pružiti adekvatnu i netendencioznu informaciju povjesničarima-znanstvenicima. No, nedvojbeno je da će golemi trud uložen u izradu Vodiča povjesničarima znatno olakšati predstojeća istraživanja arhivskoga gradiva.

Ivan Majnarić